

Moje dziecko ma prawo czuć się bezpiecznie

**SCENARIUSZ WARSZTATÓW NA TEMAT
OCHRONY DZIECI PRZED KRZYWDZENIEM
DLA MATEK PRZEBYWAJĄCYCH
W OŚRODKACH DLA CUDZOZIEMCÓW**

FUNDACJA DAJEMY DZIECIOM SIŁĘ (dawniej Fundacja Dzieci Niczyje) dąży do tego, by wszystkie dzieci miały bezpieczne dzieciństwo i były traktowane z poszanowaniem ich godności i podmiotowości.

Chronimy dzieci przed krzywdzeniem i pomagamy tym, które doświadczyły przemocy, by znały swoje prawa, wierzyły w siebie i cieszyły się życiem.

Realizując naszą misję:

- Oferujemy krzywdzonym dzieciom i ich opiekunom pomoc psychologiczną i prawną.
- Uczymy dzieci, jak mogą uniknąć przemocy i wykorzystywania.
- Uczymy dorosłych, jak traktować dzieci/co mogą zrobić, żeby nie były krzywdzone.
- Informujemy dorosłych, jak reagować, gdy podejrzewają, że dziecku dzieje się krzywda.
- Wpływamy na polskie prawo, by jak najlepiej chroniło interes dziecka.

Copyright © 2016 Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę
ul. Walecznych 59
03-926 Warszawa
tel. 22 616 16 69
e-mail: biuro@fdds.pl
www.fdds.pl

Opracowanie: Anna Kawalska i Jolanta Zmarzlik
Redakcja: Sylwia Romańczak
Projekt graficzny i skład: Ewa Brejnakowska-Jończyk, www.ewa-bj.pl

„Bezpieczna przystań”

Publikacja powstała w ramach projektu „Chronimy dzieci w ośrodkach dla uchodźców: kompleksowy system ochrony dzieci przed przemocą i wykorzystywaniem”, współfinansowanego ze środków Krajowego Programu Funduszu Azylu Migracji i Integracji oraz z budżetu państwa.

Wyłączna odpowiedzialność za treści zawarte w niniejszej publikacji spoczywa na Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę. Komisja Europejska oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji nie ponoszą odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych treści.

Spis treści

Warto wiedzieć	2
Charakterystyka zajęć	4
Scenariusz zajęć	5
Spotkanie 1. Wprowadzenie. Metody wychowania dzieci	5
Część 1. Wprowadzenie i integracja	5
Część 2. Metody wychowania dzieci	7
Spotkanie 2. Dbamy o mamy. Jak zadbać o siebie, by zadbać o swoje dziecko	9
Część 1. Wprowadzenie i integracja	9
Część 2. Jak działa stres?	9
Część 3. Trudne emocje a wychowanie dzieci	11
Spotkanie 3. Chronimy i wspieramy dzieci	13
Część 1. Wprowadzenie	13
Część 2. Trudne zachowania dziecka – jak sobie z nimi radzić, jak wesprzeć dziecko?	13
Część 3. Wspólnie dbamy, by dzieci w ośrodku były bezpieczne	15
Załącznik	17

Warto wiedzieć

Warsztaty są adresowane do matek ubiegających się o status uchodźcy, zamieszkujących ośrodki dla cudzoziemców. Czas trwania procedury uchodźczej jest zróżnicowany, a rotacja mieszkańców w ośrodku bardzo duża. W związku z tym na zajęcia mogą przyjść matki, które w ośrodku mieszkają dłużej (nawet kilka lat) oraz takie, które dopiero do niego przyjechały. Nie należy liczyć na to, że uczestniczki warsztatów będą stanowić zgraną, zintegrowaną grupę. Dlatego tak ważne jest wprowadzenie zasad pracy oraz stworzenie dobrej atmosfery poprzez zorganizowanie prostych zajęć integracyjnych. Jest to również bardzo istotne, ze względu na to, że większość uczestniczek pochodzi z tzw. kultur kolektywnych, relacyjnych. W kulturach tych bardzo liczą się relacje międzyludzkie, zbudowanie relacji jest konieczne dla rozpoczęcia współpracy. Większość matek zamieszkujących ośrodki dla cudzoziemców wcześniej nie uczestniczyła w zajęciach w formie warsztatowej.

Zalecane jest, aby warsztaty prowadzone były przez kobiety. Większość mieszkanek ośrodków pochodzi z kultur, w których niektóre role męskie i kobiece są precyzyjnie określone, a niektóre tematy (np. związane z czynnościami intymnymi, seksualnością) poruszane są tylko w gronie kobiet.

Należy przygotować się na pracę z wielokulturową grupą, kobietami o różnym stopniu znajomości języka polskiego. Wskazane jest dowiedzieć się z jakich krajów pochodzą uczestniczki oraz w jakim języku/językach muszą być prowadzone zajęcia, by wszystkie je rozumiały. Podczas warsztatu powinno się używać prostego, niezargonowego języka; w przypadku pracy z tłumaczką należy pamiętać o tym, by fragmenty do tłumaczenia nie były za długie. Należy również pamiętać, że przekazywanie treści w dwóch językach wydłuża zajęcia. Dobrym sposobem przekazywania instrukcji do ćwiczeń jest pokazywanie i modelowanie tego, co będzie robione. Prowadzące powinny mieć także przygotowane dodatkowe krótkie ćwiczenia (pobudzające bądź wyciszające), których mogą użyć jako przerywników, w razie potrzeby.

Przygotowując się do pracy z matkami w ośrodku warto zdobyć podstawową wiedzę na temat krajów pochodzenia uczestniczek: gdzie dany kraj leży, jakie są w nim większe miasta, jaka jest obecna sytuacja w kraju, jaką religię wyznają mieszkańcy, jakie obyczaje panują w kraju. Informacje można znaleźć w internecie, książkach, publikacjach organizacji pozarządowych zajmujących się edukacją międzykulturową (spis takich organizacji można znaleźć na stronie: www.uchodzczy.info) lub zdobyć wiedzę bezpośrednio od osób będących reprezentantami danej kultury.

W latach 2007–2015 najliczniejszą grupą osób ubiegających się o status uchodźcy w Polsce byli obywatele Federacji Rosyjskiej (z których większość stanowiły osoby narodowości czeczeńskiej), a następnie w kolejności obywatele Gruzji, Ukrainy, Armenii i Syrii.

Poniżej zamieszczamy podstawowe informacje na temat kultury czeczeńskiej.

W porównaniu do kultury polskiej, kultury kaukaskie są bardziej ekspresyjne. Bardziej żywiołowe reakcje, głośniejsze rozmowy czy brzmienie (gardłowa wymowa) takich języków jak czeczeński, gruziński może sprawić, że zwyczajna wymiana zdań pomiędzy osobami z tych krajów może być odbierana przez Polaków jako agresywna.

Czeczeni to wyznawcy islamu, planując więc posiłek należy pamiętać, że muzułmanie i muzułmanki nie jedzą wieprzowiny, dotyczy to także żelatyny wieprzowej, którą zawierają niektóre cukierki i żelki. Warto pamiętać także o tym, że wyznawcy islamu modlą się pięć razy dziennie oraz o tym, że w miesiącu ramadan muzułmanie i muzułmanki postzą od wschodu do zachodu słońca.

Pracując z osobami z innych kręgów kulturowych warto pamiętać, że stanowią one, podobnie jak Polacy, bardzo zróżnicowaną grupę, dlatego też wiedza o ich krajach, tradycjach i kulturze może być jedynie wskazówką, podpowiedzią, z czym możemy się spotkać, a nie receptą na udaną współpracę.

Przygotowując się do pracy z grupą matek w ośrodku dla uchodźców, warto dowiedzieć się czy w grupie są osoby o specjalnych potrzebach, np. mają ograniczenia fizyczne lub intelektualne. Jeżeli tylko jest taka możliwość, należy włączyć je w uczestnictwo w zajęciach poprzez np. modyfikację programu, dołączenie do zespołu dodatkowej prowadzącej, np. wolontariuszki. Trzeba również wziąć pod uwagę to, że kobiety mieszkające w ośrodkach dla cudzoziemców znajdują się w bardzo trudnej, kryzysowej sytuacji, żyją w poczuciu niepewności, duża część z nich ma za sobą traumatyczne przeżycia, były ofiarami lub świadkami przemocy. Więcej informacji na temat trudności, z jakimi spotykają się matki ubiegające się o status uchodźcy w Polsce, można znaleźć w raporcie *Wzmacnianie kompetencji rodzicielskich mieszkank i mieszkańców ośrodków dla cudzoziemców* (Kawalska A., Przygucka D., 2015), dostępnym na stronie <http://ocalenie.org.pl/materialy/raport-wzmacnianie-kompetencji-rodzicielskich-mieszkank-i-mieszkanow-osrodkow-dla-cudzoziemcow/>.

Charakterystyka zajęć

Cele zajęć:

- zapoznanie matek z polityką ochrony dzieci przed krzywdzeniem,
- wzmocnienie kompetencji rodzicielskich matek w procedurze uchodźczej, ze szczególnym zwróceniem uwagi na metody wychowawcze eliminujące stosowanie przemocy fizycznej i psychicznej,
- uwrażliwienie matek na specyficzne potrzeby emocjonalne dzieci przebywających w ośrodkach dla cudzoziemców.

Czas trwania:

3 spotkania po 3 godziny zegarowe.

W trakcie zajęć powinna być przerwa na poczęstunek (15 minut).

Podany czas jest jedynie czasem orientacyjnym, czas spotkania i poszczególnych ćwiczeń może zmieniać się w zależności od liczby uczestniczek i potrzeb konkretnej grupy.

Liczba uczestników:

Zalecana liczba uczestniczek to 8-12 osób.

Odbiorcy:

Uczestniczkami zajęć są matki ubiegające się o status uchodźcy, które zamieszkują w ośrodkach dla cudzoziemców.

Miejsce:

Sala świetlicowa lub szkolna. Podczas zajęć można siedzieć na krzesłach w kole albo przy jednym dużym stole.

Materiał/sprzęt:

- Komputer, rzutnik, głośniki.
- Kartki flipchartowe, taśma do przyklejenia flipchartów, markery, kredki, filmy „Historia Maliki” oraz „Plac zabaw”.

Osoby prowadzące zajęcia:

Najbardziej odpowiednimi prowadzącymi są osoby z wykształceniem psychologicznym lub pedagogicznym, które posiadają praktykę w pracy z dziećmi oraz rodzicami, znajdującymi się w trudnych, kryzysowych sytuacjach. Ze względu na specyfikę kulturową ważne jest, aby zajęcia prowadzone były przez kobiety. Dobrą praktyką jest współprowadzenie lub tłumaczenie warsztatów przez mentorkę międzykulturową, czyli osobę, która jest zintegrowana ze społeczeństwem polskim, ale sama także jest uchodźczynią.

Metody pracy:

Miniwykłady, praca z filmem, praca w grupach, dyskusja, odgrywanie scenek.

Scenariusz zajęć

Spotkanie 1.

Wprowadzenie.

Metody wychowania dzieci

Cele:

- ustalenie norm współpracy,
- integracja uczestniczek, stworzenie bezpiecznej atmosfery do pracy,
- zwiększenie wiedzy na temat metod wychowawczych i ich wpływu na rozwój dziecka,
- zwrócenie uwagi na negatywne konsekwencje stosowania metod opartych na przemoc fizycznej i psychicznej.

Przebieg spotkania

CZĘŚĆ 1. WPROWADZENIE I INTEGRACJA

PRZEDSTAWIENIE SIĘ PROWADZĄCYCH I CELE ZAJĘĆ (10 MINUT)

Forma pracy: wprowadzenie prowadzących.

Prowadzące witają uczestniczki na zajęciach. Przedstawiają się, podając następujące informacje:

- imię i nazwisko,
- zawód, pełniona rola,
- doświadczenie w pracy z dziećmi i matkami.

Następnie wprowadzają uczestniczki w tematykę pierwszego spotkania oraz całego cyklu zajęć. Informują, że w trakcie trzech spotkań omówione zostaną: polityka ochrony dzieci przed krzywdzeniem, stosowanie metod wychowawczych pozbawionych kar fizycznych, umiejętność radzenia sobie ze stresem, rozumienia trudnych zachowań dzieci i radzenia sobie z nimi. Pierwsze spotkanie będzie okazją do tego, by lepiej się poznać oraz wspólnie zastanowić nad metodami, jakie stosujemy wychowując dzieci.

PRZEDSTAWIENIE SIĘ UCZESTNICZEK (20 MINUT)

Forma pracy: rundka na forum.

Prowadzące proszą uczestniczki, aby po kolei się przedstawiły, odpowiadając na następujące pytania:

- *Jak ma Pani na imię?*
- *Skąd Pani przyjechała?*
- *Jak długo jest Pani w Polsce?*
- *Ile ma Pani dzieci i w jakim wieku?*

Następnie prowadzące rozdają uczestniczkom karteczki samoprzylepne i proszą, by napisały na nich swoje imię.

WPROWADZENIE ZASAD (10 MINUT)

Forma pracy: praca na forum.

Prowadzące informują uczestniczki, że zajęcia będą prowadzone w formie warsztatowej. Podczas warsztatów będą stosowane różne metody pracy: miniwykłady, dyskusje, ćwiczenia w grupach, krótkie filmiki. Zajęcia będą okazją do tego, by podzielić się swoim doświadczeniem i uczyć się od siebie nawzajem. Prowadzące ustalają z grupą i wypisują na flipcharcie zasady współpracy, które pozwolą wszystkim uczestniczkom zajęć czuć się na nich dobrze i bezpiecznie.

Zalecana lista zasad:

- słuchamy siebie nawzajem,
- nie oceniamy się,
- jesteśmy tutaj po to, by się wspierać,
- wszystkie pytania są ważne,
- dbamy o swój komfort – zachęcamy do aktywności, ale każda osoba ma prawo odmówić odpowiedzi na pytanie lub wzięcia udziału w jakimś ćwiczeniu,
- ustalenie formy zwracania się do siebie (po imieniu czy na Pani),
- nie rozmawiamy przez telefon podczas zajęć,
- ustalenie przerw.

Na koniec prowadzące informują, że ta lista norm grupowych jest otwarta i każda uczestniczka może zaproponować kolejną zasadę w dowolnym momencie.

NASZE ZAINTERESOWANIA (30 MINUT)

Forma pracy: praca w grupach, prezentacja na forum.

Prowadzące dzielą uczestniczki na cztero- lub pięcioosobowe grupy, w zależności od liczby osób. Każda z grup otrzymuje flamastry, kredki oraz narysowany na flipcharcie kwiat, który składa się ze środka oraz płatków, których liczba odpowiada liczbie uczestniczek w grupie.

Prowadzące przekazują uczestniczkom instrukcję do ćwiczenia:

Chciałybyśmy Was lepiej poznać, dowiedzieć się, co lubicie, co sprawia Wam przyjemność. Będzie to też okazja do tego, abyście nawzajem się lepiej poznały. Prosimy, aby każda z Was wpisała w jednym płatku swoje imię oraz trzy rzeczy, które lubi robić. W środku kwiatka napiszcie trzy rzeczy, które są wspólne dla wszystkich osób w Waszej grupie, które wszystkim sprawiają przyjemność. Postarajcie się ozdobić Wasze płatki tak, aby miały indywidualny charakter.

Prowadzące wieszają gotowe prace na ścianie w sali. Grupy po kolei prezentują swoje prace. Każda osoba pokazuje swój płatek i opowiada o tym, co lubi robić, a następnie jedna osoba czyta wspólne zainteresowania danej grupy.

Uwagi dla prowadzących:

Podczas prezentacji prowadzące dbają o dobrą atmosferę, dopytują uczestniczki, np. jeżeli ktoś mówi, że lubi czytać książki i gotować, prowadzące pytają, jakie to książki, jakie dania ktoś najbardziej lubi przygotowywać, jeść. Prezentacja każdej z grup nagradzana jest brawami.

PRZERWA (15 MINUT)

CZĘŚĆ 2. METODY WYCHOWANIA DZIECI

NASZE DZIECI JAKO DOROŚLI (40 MINUT)

Forma pracy: praca w grupach, omówienie na forum.

Prowadzące dzielą uczestniczki na około pięciosobowe grupy. Każda grupa otrzymuje kartkę z flipchartu z narysowanym konturem człowieka.

Prowadzące proszą, aby w grupach zostały przedyskutowane następujące kwestie:

Moje dziecko jako dorosły człowiek – jego sposób odnoszenia się do innych, najważniejsze cechy charakteru, umiejętność radzenia sobie z problemami, relacje rodzinne, ważne dla niego wartości i sposób ich realizacji (cechy charakteru, jak odnosi się do innych, co myśli o sobie).

Zgłoszone propozycje zapisywane są na flipcharcie. Należy podkreślić, że nie ma lepszych i gorszych odpowiedzi. Wszystkie propozycje są prezentowane na forum.

W podsumowaniu prowadzące pytają uczestniczki czy łatwo wychować dziecko na takiego dorosłego, którego opisały. Podkreślają, że jest to bardzo trudne zadanie i wymaga wiele wysiłku i cierpliwości ze strony matek.

METODY WYCHOWANIA DZIECI (45 MINUT)

Forma pracy: praca na forum, dyskusja, burza mózgów.

Prowadzące zadają matkom pytanie o znane im metody wychowawcze, a następnie zapisują odpowiedzi na flipcharcie.

Mogą pojawić się następujące odpowiedzi (przykłady zaczerpnięte z zajęć prowadzonych wcześniej w ośrodkach):

- spokojna rozmowa z dzieckiem,
- tłumaczenie dziecku,
- dawanie dziecku przykładu swoim dobrym zachowaniem,
- chwalenie dziecka,
- nazywanie uczuć dziecka,
- spędzanie z dzieckiem czasu, robienie wspólnie różnych rzeczy,
- krzyczenie,
- kary (zabranianie różnych rzeczy, np. korzystania z komputera),
- straszenie,
- klaps,
- bicie.

Następnie prowadzące otwierają dyskusję, zadając pytanie:

- *Jak myślicie, które metody pozwalają osiągnąć cel, jakim jest wychowanie dziecka na takiego dorosłego, którego opisałyście w poprzednim ćwiczeniu?*

W trakcie dyskusji prowadzące podkreślają, które metody są pożądane, a które nie.

Skuteczne metody wychowawcze:

- dawanie dziecku dobrego przykładu przez dorosłego – rodzic modeluje pożądane zachowania u dziecka;
- chwalenie dziecka za dobre zachowanie i jego starania – dzieci powtarzają zachowania, za które są chwalone;
- spokojna rozmowa z dzieckiem;
- nazywanie uczuć dziecka;
- spędzanie z dzieckiem czasu, robienie wspólnie różnych rzeczy.

Prowadzące zwracają uwagę, że w wychowaniu dzieci bardzo ważną rolę odgrywa więź pomiędzy matką a dzieckiem. Najważniejsza jest postawa rodzica oparta na miłości i akceptacji dziecka, szacunek do dziecka, poświęcanie dziecku czasu i uwagi, obecność rodzica, gdy dziecko tego potrzebuje.

Niewłaściwe metody wychowawcze:

- krzyczenie,
- kary fizyczne,
- straszenie.

Sposoby oparte na zastraszaniu dziecka, czy to poprzez stosowanie gróźb, krzyku czy kar fizycznych nie są skutecznymi metodami wychowawczymi. Dziecko nie zaprzestaje niewłaściwego zachowania dlatego, że zrozumiało, dlaczego jest ono niewłaściwe, ale dlatego, że boi się kary. Gdy nie ma dorosłego w pobliżu, może dalej źle się zachowywać.

Kary fizyczne uczą dziecko, że przemoc jest dozwolona w kontaktach międzyludzkich, a silniejszy może wywierać na innych wpływ. Dziecko może potem samo stosować przemoc wobec innych, słabszych od siebie dzieci, np. zabierze koleżce zabawkę siłą. Jako dorosły również może stosować przemoc lub być osobą zbyt uległą i pozwalać, aby inne osoby naruszały jego granice.

Niektórzy rodzice stosują kary fizyczne, ponieważ są przekonani o ich skuteczności i sami byli wychowani w ten sposób, w „tradycji” fizycznego karania dzieci. Na ogół bicie dzieci, dawanie im klapsów, szarpanie wynika z bezsilności, nieradzenia sobie z własnymi emocjami, nieznanymi innymi metodami i braku umiejętności ich stosowania.

Uwagi dla prowadzących:

Ważne jest, aby stworzyć bezpieczną atmosferę do dzielenia się opiniami na temat metod wychowawczych. Należy jasno mówić o tym, które metody nie są skuteczne, ale nie oceniać matek, które przyznały, że stosują kary cielesne.

ZAKOŃCZENIE (10 MINUT)

Forma pracy: rundka na forum.

Na zakończenie prowadzące proszą, aby każda z matek powiedziała, co było dla niej najważniejsze na zajęciach.

Spotkanie 2.

Dbamy o mamy. Jak zadbać o siebie, by zadbać o swoje dziecko

Cele:

- zwiększenie wiedzy na temat stresu,
- zwiększenie umiejętności radzenia sobie ze stresem,
- dostarczenie wiedzy na temat mechanizmu przemocy.

Przebieg spotkania

CZĘŚĆ 1. WPROWADZENIE I INTEGRACJA

POWITANIE (10 MINUT)

Forma pracy: rundka na forum.

Prowadzące witają się z grupą. Jedna z nich rysuje na tablicy rysunki z symbolami różnej pogody: słońce, deszcz, burzowa chmura z piorunem.

Pytania do grupy:

Jaką dzisiaj jestem pogodą? Jak się dziś czuję?

CELE SPOTKANIA (5 MINUT)

Forma pracy: wprowadzenie prowadzących.

Prowadzące przedstawiają cele spotkania:

Podczas dzisiejszego spotkania przyjrzymy się naszym emocjom, zobaczymy jak może wpływać na nas stres i jakie może mieć konsekwencje dla relacji z dziećmi; wspólnie zastanowimy się jak sobie z nim radzić.

CZĘŚĆ 2. JAK DZIAŁA STRES?

EMOCJE (30 MINUT)

Forma pracy: burza mózgów, praca na forum.

Prowadzące piszą na flipcharcie UCZUCIA/EMOCJE, a następnie zadają pytanie uczestniczkom:

- *Jakie znacie emocje?*

Spisują ich odpowiedzi i w ten sposób powstaje lista emocji.

Następnie zadają grupie pytanie:

- *Które z tych emocji są złe, a które dobre?*

W trakcie omawiania prowadzące zwracają uwagę na to, że nie jest możliwe dokonanie podziału na złe i dobre emocje.

Badania międzykulturowe pokazały, że na całym świecie ludzie odczuwają takie emocje jak: radość, złość, smutek, zdziwienie, strach, wstręt. Wszystkie te uczucia są potrzebne każdemu człowiekowi do przeżycia. Zamiast mówić o złych i dobrych emocjach, lepiej jest mówić o emocjach, które są mniej lub bardziej przyjemne w odczuwaniu.

W omówieniu wspólnie z uczestniczkami prowadzące pokazują znaczenie emocji, w szczególności tych, które są mniej przyjemne i często uznawane za złe: złości, smutku, strachu.

Złość – to emocja, pod wpływem której ludzie niekiedy robią złe rzeczy, zachowują się agresywnie, mogą powiedzieć coś, czego potem żałują, krzyczą, obrażają drugą osobę, mogą stosować przemoc. Takie zachowanie jest niewłaściwe. Jednak sama złość jest bardzo ważna i potrzebna każdemu człowiekowi. To emocja, która informuje nas, że ktoś narusza nasze granice, niewłaściwie postępuje względem nas lub naszych bliskich. Dzięki złości wiemy, że jakaś sytuacja nie jest dla nas korzystna i powinniśmy szukać jakiegoś rozwiązania.

Smutek – pozwala nam zatrzymać się i przemyśleć nasze lub czyjeś zachowanie. Dzięki temu, że widzimy smutek u kogoś, uzyskujemy informację, że komuś zrobiliśmy przykrość. Widząc czyjś smutek możemy również zobaczyć, że ktoś potrzebuje pomocy. Smutek jest także często informacją, że nam na czymś/na kimś zależy, np. gdy kogoś długo nie widzimy, jest nam smutno.

Strach – informuje nas, że coś jest dla nas niebezpieczne i musimy unikać jakiejś sytuacji lub zachować ostrożność.

Pierwszym krokiem do tego, by radzić sobie z emocjami i wyrażać je w kontrolowany sposób, jest świadomość tego, jakie emocje w danym momencie się odczuwa.

JAK REAGUJEMY NA STRES (30 MINUT)

Forma pracy: praca indywidualna, praca na forum.

Prowadzące rysują na flipcharcie rysunek przedstawiający niedźwiedzia. Wprowadzają uczestniczki w ćwiczenie:

Wyobraźcie sobie, że postanowiliście wybrać się z dzieckiem na spacer do lasu. Idziecie drogą, jest przyjemnie, nagle na drodze spotykacie dużego niedźwiedzia. Zastanówcie się, co się z Wami dzieje w takiej sytuacji?

Następnie prowadzące zadają grupie po kolei pytania o uczucia, reakcje ciała, myśli, zachowanie; zapisują odpowiedzi na flipcharcie.

- Jakie pojawiają się uczucia? Np. strach, lęk, przerażenie.
- Co dzieje się z naszym ciałem? Np. zastygamy w bezruchu, podnosi się temperatura, bledniemy na twarzy, krew odpływa do nóg i rąk, czujemy suchość w gardle.
- Jakie myśli przychodzą do głowy? Np. zaraz nas zaatakują, co mam robić, to koniec.
- Jak się zachowujemy? Np. zastaniemy sobą dziecko, uciekamy, krzyczymy po pomoc.

Następnie prowadzące zadają pytanie:

- Jak myślicie, na co mamy wpływ? Czy zależne od naszej woli jest to, co w takiej sytuacji:
 - czujemy,
 - jak reaguje nasze ciało,
 - jakie myśli przychodzą nam do głowy,
 - jak się zachowujemy?

W podsumowaniu prowadzące wyjaśniają uczestniczkom, że emocje, jakie pojawiają się w takiej sytuacji, nie są od nas zależne. Nie mamy wpływu na to, jak reaguje nasze ciało. Również pierwsze myśli, jakie się pojawiają, są automatyczne. Możemy mieć jednak wpływ na nasze zachowanie.

Podobnie jest, gdy stykamy się ze stresującymi sytuacjami w życiu codziennym. Bycie matką w ośrodku, z dala od swojego domu, to bardzo trudna sytuacja.

PRZERWA (15 MINUT)

CZĘŚĆ 3. TRUDNE EMOCJE A WYCHOWANIE DZIECI

HISTORIA MALIKI (40 MINUT)

Forma pracy: praca z filmem.

Prowadzące zapraszają uczestniczki do obejrzenia filmu „Historia Maliki”.

Po obejrzeniu filmu prowadzące rozmawiają z uczestniczkami, zadając im następujące pytania:

- *Czy Malika była złą matką?*
- *Jakich doznaje uczuć i myśli?*
- *Jakich trudności doświadcza?*

Następnie otwierają dyskusję na temat trudności przeżywanych w związku z pełnieniem roli matki, mieszkającej w ośrodku dla uchodźców. Podkreślają, że czasami w stresie możemy zrobić coś, czego nie powinniśmy, czego możemy żałować. Bycie matką jest odpowiedzialnym zadaniem, które utrudnia sytuacja, w jakiej znajduje się Malika, i w jakiej również są uczestniczki zajęć. Opuszczenie rodzinnego kraju, życie pod presją, przebywanie w nienaturalnych warunkach ośrodka dla uchodźców, rozłąka z rodziną, niepewność dalszych losów, poczucie tymczasowości, brak wpływu na swoje życie i podejmowane decyzje, konieczność dostosowywania się do narzuconych norm, mierzenie się z inną kulturą – to wszystko składa się na szczególnie trudną psychologicznie i emocjonalnie sytuację matek. W kulturze muzułmańskiej, w tym również kaukaskiej, niezwykle istotne jest oparcie w szeroko rozumianej rodzinie. Matka, teściowa, siostry, bracia tworzą mikrosystem mający wpływ na wychowanie dziecka oraz kształtowanie jego osobowości. Wyznacza on również normy kulturowe i moralne. Daje poczucie bezpieczeństwa i przynależności do wspólnoty. Rodziny wyrwane z takiego mikrosystemu mogą odczuwać osamotnienie, zagubienie, nie radzą sobie z rozwiązywaniem codziennych problemów w relacjach rodzic – dziecko.

W podsumowaniu prowadzące podkreślają, że w wyniku przeżywanego stresu matkom zdarza się sięgać po nieskuteczne, oparte na przemocy metody wychowawcze. Nie oznacza to jednak, że taka matka jest „złym rodzicem”. Ważne jest, aby przede wszystkim przed sobą przyznać się do popełnionego błędu, starać się zweryfikować swoje metody, porozmawiać z dzieckiem o sytuacji przemocy, przeprosić je i nie powtarzać nieskutecznych zachowań.

METODY RADZENIA SOBIE ZE STRESEM I TRUDNYMI EMOCJAMI (40 MINUT)

Forma pracy: burza mózgów.

Prowadzące proszą uczestniczki, by pomyślały o tym, co robią, jakie mają sposoby na radzenie sobie z trudnymi emocjami: gdy czują złość, tracą cierpliwość.

Pytania do grupy:

- *Co robię, gdy czuję, że ogarnia mnie złość i zaraz stracę nad sobą kontrolę?*
- *Co robię, żeby łagodzić stres na co dzień?*
- *Co możecie poradzić Malice, jakimi swoimi metodami chcielibyście się z nami podzielić?*

Uczestniczki dzielą się swoimi propozycjami. Prowadzące uzupełniają je o dodatkowe konstruktywne metody radzenia sobie z trudnymi emocjami.

Przykładowa lista metod:

- głębokie oddychanie,
- powiedzenie sobie stop/zatrzymanie/powiedzenie na głos tego, co się czuje;
- powiedzenie dziecku, że musicie się uspokoić i wyjście z pokoju, z delikatnym zamknięciem drzwi;
- liczenie,
- zaciśnięcie mocno dłoni w pięści, a potem ich rozluźnienie i strzepnięcie palców,
- wykrzyczenie się w miejscu, gdzie dziecko tego nie słyszy;
- płacz,
- pójście na spacer,
- rozmowa z koleżanką,
- myślenie o czymś miłym,
- robienie czegoś, co sprawia przyjemność (np. taniec);
- rozmowa z psychologiem.

W tej części uczestniczkom można zaproponować krótkie ćwiczenie antystresowe, np. ruchowe, oddechowe, w zależności od potrzeb grupy.

Uwagi dla prowadzących:

Ważne jest, aby przed zajęciami dowiedzieć się jaka oferta pomocowa jest dostępna dla mieszkank da-nego ośrodka. Warto zdobyć informację na temat wsparcia, jakie oferowane jest przez Urząd do Spraw Cudzoziemców, działające na terenie ośrodka organizacje pozarządowe oraz organizacje i instytucje w pobliżu ośrodka, gdzie mamy są w stanie dojechać (np. poradnie psychologiczne). Podanie konkretnych informacji (np. na terenie ośrodka pracuje 3 psychologów; pani psycholog dziecięca przyjmuje we wtorki w pokoju nr 5, można tam pójść i zapisać się na najbliższy wolny termin; praca psychologa polega na...; psychologa obowiązuje tajemnica zawodowa, która polega na tym, że... itd.) zwiększa prawdopodobieństwo, że uczestniczki skorzystają z tego typu wsparcia.

ZAKOŃCZENIE (10 MINUT)

Forma pracy: rundka na forum.

Na zakończenie prowadzące proszą, aby każda z uczestniczek powiedziała o jednej metodzie radzenia sobie ze stresem, która najbardziej odpowiada jej potrzebom i będzie ją stosować.

Spotkanie 3.

Chronimy i wspieramy dzieci

Cele:

- zwiększenie umiejętności analizy trudnego zachowania dziecka – jego uczuć i potrzeb,
- zwiększenie umiejętności wspierania dziecka w radzeniu sobie z trudnymi emocjami,
- uwrażliwienie na przemoc względem dzieci oraz dostarczenie wiedzy, jak reagować w sytuacji, gdy jest się świadkiem przemocy wobec dzieci.

Przebieg spotkania

CZĘŚĆ 1. WPROWADZENIE

POWITANIE (15 MINUT)

Forma pracy: rundka na forum.

Prowadzące witają się z grupą i proszą uczestniczki, by odpowiedziały po kolei na poniższe pytania:

- *Czy udało mi się zastosować metodę radzenia sobie z trudnymi emocjami z poprzednich zajęć? Jakie korzyści/trudności były z tym związane?*
- *Jaką jedną miłą rzecz zrobiłam dla siebie lub przydarzyła mi się w ostatnim tygodniu?*

Na koniec prowadzące również odpowiadają na powyższe pytania.

CELE SPOTKANIA (5 MINUT)

Forma pracy: wprowadzenie prowadzących.

Prowadzące przedstawiają cele spotkania:

Podczas dzisiejszego spotkania przyjrzymy się zachowaniom dzieci, które sprawiają trudności rodzicom. Przeanalizujemy, jakie uczucia i potrzeby mogą dzieci wyrażać poprzez swoje zachowania. Wspólnie zastanowimy się, jak można wspierać dzieci i pomóc im radzić sobie z przeżywanymi trudnościami. Dowiemy się także, co można zrobić, gdy jesteśmy świadkami krzywdzenia dzieci.

CZĘŚĆ 2. TRUDNE ZACHOWANIA DZIECKA

– JAK SOBIE Z NIMI RADZIĆ, JAK WESPRZEĆ DZIECKO?

TRUDNE ZACHOWANIA DZIECI (30 MINUT)

Forma pracy: praca w grupach.

Prowadzące dzieli grupę na cztero-, pięciosobowe podgrupy. Proszą uczestniczki, by wypisały przykłady zachowań dzieci, które sprawiają im trudność. Następnie grupy prezentują na forum efekty swojej pracy.

Powstaje lista trudnych zachowań dzieci.

Przykładowe zachowania:

- dziecko nie wykonuje polecenia,
- nie chce odrabiać lekcji,
- nie sprząta,
- nie chce jeść,
- wrywa zabawkę innemu dziecku,
- bije się z rodzeństwem,
- marudzi, żeby mu coś kupić.

CO DZIECKO WYRAŻA POPRZEZ ZACHOWANIA (30 MINUT)

Forma pracy: praca na forum.

Prowadzące podają kilka przykładów zachowań dziecka i proszą uczestniczki o zastanowienie się, jakie są myśli i uczucia dziecka w danej sytuacji i jakie wyraża potrzeby.

Przykład 1.

Dziecko prosi mamę o jeszcze jedno ciastko. Mama odmawia, mówiąc mu, że już dzisiaj zjadło trzy ciastka. Dziecko nie ustępuje, nasila prośby, płacze.

Jakie są myśli i uczucia dziecka?

Myśli: Chcę zjeść następne ciastko. Mama mnie nie kocha, bo nie chce mi dać ciastka. To niesprawiedliwe, że nie dostaję ciastka. Jak nie dostanę ciastka, to i tak nie zjem niczego innego.

Uczucia: złość, smutek, rozczarowanie.

Przykład 2.

Matka przebywa w pokoju z dzieckiem. Wspólnie z nim gra w grę planszową. W pewnym momencie przychodzi sąsiadka i zajmuje uwagę matki długą opowieścią. Dziecko w tym czasie zaczyna marudzić, mówi, że chce mu się pić, jeść, skacze po łóżku, głośno krzyczy. Nie przestaje, mimo zwracanej mu uwagi.

Jakie są myśli i uczucia dziecka?

Myśli: Sąsiadka jest ważniejsza niż ja. Mama mnie przestała kochać. Mama mi obiecała zabawę i nie dotrzymuje obietnicy.

Uczucia: złość, smutek i rozczarowanie.

Przykład 3.

Dziecko wraca ze szkoły. Dostało dobrą ocenę i chce podzielić się tą wiadomością z matką. Mama macha ręką i pokazuje, że ma być cicho, ponieważ prowadzi ważną rozmowę przez telefon. Dziecko wychodzi z pokoju, trzaskając drzwiami.

Jakie są myśli i uczucia dziecka?

Myśli: wszystko inne jest dla niej ważniejsze niż ja, ciągle tylko gada przez telefon, nigdy jej nic nie powiem, chcę wracać na Ukrainę, tam przynajmniej babcia zawsze mnie słuchała.

Uczucia: smutek, złość, tęsknota, lęk.

W podsumowaniu prowadzące podkreślają, że dziecko przeżywa różne trudne emocje związane z utratą poczucia bezpieczeństwa (opuszczenie rodzinnego domu, środowiska), brakiem jasności co do dalszych losów, lękiem przed rozłąką z najbliższymi osobami. Bardzo często dzieci nie wprost okazują potrzebę potwierdzenia swojej pozycji w rodzinie, nierozzerwalności rodziny, bycia ważnym dla rodzica, a także odczuwają potrzebę poczucia bezpieczeństwa, stabilności i mocy rodzica.

PRZERWA (15 MINUT)

JAK POMÓC DZIECKU RADZIĆ SOBIE Z EMOCJAMI? (40 MINUT)

Forma pracy: praca na forum.

Pytanie do grupy:

Jak można pomóc dziecku poradzić sobie z trudnymi emocjami?

Uczestniczki proponują, jak reagować na trudne zachowania dziecka (upór, trzaskanie drzwiami, niespełnianie poleceń) zaprezentowane w poprzednim ćwiczeniu. Prowadzące zapisują propozycje na flipcharcie oraz zwracają uwagę na te metody, które odnoszą się do zrozumienia uczuć dziecka i zaspokojenia jego potrzeb. Podkreślają lub dodają z własnej inicjatywy następujące metody:

- przytulenie,
- nazwanie uczuć dziecka,
- rozmowa z dzieckiem,
- towarzyszenie,
- zapytanie, jakie dziecko widzi rozwiązania;
- zapytanie, jak możemy mu pomóc;
- mówienie dziecku prawdy o sytuacji.

CZĘŚĆ 3. WSPÓLNIE DBAMY, BY DZIECI W OŚRODKU BYŁY BEZPIECZNE

WIDZĘ PRZEMOC WZGLĘDEM DZIECKA – REAGUJĘ (30 MINUT)

Forma pracy: praca z filmem.

Prowadzące zapraszają uczestniczki do obejrzenia filmu „Plac zabaw”.

Po filmie prowadzące proszą uczestniczki o opowiedzenie, co się w nim wydarzyło.

Następnie zadają uczestniczkom pytania:

Co myślicie o tej sytuacji?

Co zrobiłybyście, gdybyście zobaczyły taką sytuację?

Co zrobiłybyście, gdyby sytuacja ta dotyczyła Waszego dziecka?

Co zrobiłybyście, gdyby sytuacja ta dotyczyła innego dziecka?

Po wysłuchaniu odpowiedzi prowadzące zadają pytanie:

Jak myślicie, dlaczego dzieci nie powiedziały opiekunom o tym, że były popychane przez OBCEGO dorosłego?

Uczestniczki podają swoje propozycje. Prowadzące uzupełniają ich wypowiedzi tak, by znalazły się wszystkie powody z poniższej tabeli:

Dzieci się wstydzą.

Dzieci uważają, że same powinny umieć załatwić swoje sprawy.

Boją się powiedzieć, bo boją się, że rodzice je ukarzą za to, że źle się zachowywały.

Boją się powiedzieć, bo myślą, że rodzic przyzna rację dorosłemu, który je popchnął – dorośli trzymają razem.

Nie chcą przysparzać rodzicom kłopotów: widzą, że mama i/lub tata są smutni, że mają dużo problemów.

Boją się, że ich złe zachowanie może być powodem tego, że rodzina nie dostanie pozytywnej decyzji w procedurze uchodźczej i będą musieli wrócić do kraju pochodzenia.

Podsumowanie prowadzących:

Ważne jest, aby reagować w sytuacji, gdy jesteśmy świadkami przemocy wobec dziecka, każdego dziecka, nie tylko naszego. Brak reakcji z naszej strony jest przyzwoleniem na przemoc.

Bicie, popychanie dzieci przez osoby dorosłe jest zakazane. Dorośli mają obowiązek zgłaszania, gdy widzą, że dzieciom dzieje się krzywda. W ośrodku o takich sytuacjach powinno się poinformować opiekuna lub kierownika ośrodka. Można poprosić też o pomoc psychologa. Ważne jest, aby rozmawiać z dzieckiem, by wiedziało, że zawsze może powiedzieć o takiej sytuacji, a rodzic stanie po jego stronie.

Prowadzące informują o obowiązywaniu w ośrodku *Polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem* (wyciąg z *Polityki* znajduje się w załączniku). Podkreślają też, że w Polsce stosowanie przemocy fizycznej (bicie, szarpanie, klapsy itp.) jest zabronione przez prawo, zgodnie z art. 96¹ Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego.

Konsekwencją bicia dzieci może być nawet odebranie dziecka przez sąd rodzinny i umieszczenie go w rodzinie zastępczej.

ZAKOŃCZENIE (15 MINUT)

Forma pracy: rundka.

Prowadzące dziękują uczestniczkom za wspólne zajęcia. Proszą, aby każda z uczestniczek powiedziała, co było dla niej najważniejsze podczas całego cyklu zajęć, czego nowego dowiedziały się podczas spotkań.

Wyciąg z *Polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem, obowiązującej w ośrodkach dla cudzoziemców*

PREAMBUŁA

Uznając, że dzieci cudzoziemskie mają prawo do szczególnej ochrony i pomocy oraz nawiązując do praw przysługujących wszystkim dzieciom na mocy Konwencji o Prawach Dziecka, zwłaszcza prawa do ochrony przed wszelkimi formami krzywdzenia wynikającego z artykułu 19 KoPD, wszyscy pracownicy Departamentu Pomocy Socjalnej Urzędu do Spraw Cudzoziemców oraz pracownicy firm i organizacji, które działają na zlecenie Szefa Urzędu na terenie ośrodków lub prowadzą w ośrodkach projekty skierowane do ich mieszkańców, zwani dalej pracownikami i współpracownikami urzędu, zobowiązują się do podejmowania działań mających na celu zapewnienie wszystkim dzieciom cudzoziemskim bezpieczeństwa. Działania te będą podejmowane bez względu na narodowość, wyznanie, kolor skóry i płeć dziecka, z poszanowaniem godności dziecka w oparciu o przepisy prawa krajowego, międzynarodowego, postanowienia Konwencji o Prawach Dziecka oraz zapisy niniejszej *Polityki* i będą miały charakter zarówno:

- **profilaktyczny**, skierowany na edukację w zakresie ochrony praw dziecka i minimalizowanie ryzyka wystąpienia krzywdzenia dziecka;
- **jak i interwencyjny**, mający na celu podjęcie właściwych działań w przypadku podejrzenia lub stwierdzenia krzywdzenia dziecka.

CEL I ODBIORCY POLITYKI

Niniejszy dokument, skierowany do wszystkich pracowników i współpracowników urzędu, wyznacza standardy i procedury postępowania, których celem jest:

- zwiększenie świadomości na temat wagi ochrony dzieci przed wszelkimi formami krzywdzenia,
- dostarczenie wskazówek i określenie trybu postępowania i zakresu odpowiedzialności we wszystkich działaniach dotyczących bezpieczeństwa dzieci,
- zapewnienie dzieciom bezpieczeństwa poprzez działania profilaktyczne.

PROFILAKTYKA KRZYWDZENIA DZIECI W OŚRODKU

W tej części dokumentu znajdują się procedury i działania, które powinny być podejmowane w celu zapobiegania krzywdzeniu dzieci w ośrodkach dla cudzoziemców. Ich adresatami są pracownicy urzędu oraz współpracownicy urzędu, opiekunowie dzieci oraz ich dzieci przebywające w ośrodku.

Pracownicy i współpracownicy

Zasady bezpiecznej relacji personel placówki – dziecko

Zasady są jasnym przewodnikiem po tym, jakie zachowania i praktyki są dozwolone, a jakie niedopuszczalne w kontakcie z dziećmi przebywającymi w ośrodku. Obowiązują wszystkich pracowników i współpracowników urzędu.

Wszyscy pracownicy Departamentu Pomocy Socjalnej oraz pracownicy firm i organizacji, które działają na zlecenie Szefa Urzędu na terenie ośrodków lub prowadzą w ośrodkach projekty skierowane do ich mieszkańców, zapoznają się z zasadami i zobowiązują się do ich przestrzegania.

Ochrona danych osobowych i wizerunku dziecka

W ośrodku obowiązują zasady ochrony danych osobowych oraz wizerunku dziecka.

Każdorazowo na wykorzystanie danych i wizerunku dziecka w celach innych niż uregulowane w odpowiednich przepisach prawnych, dotyczących działania ośrodków, wymagana jest zgoda opiekuna dziecka, a także samego dziecka, jeśli ukończyło ono 13 lat.

Rekrutacja nowych pracowników i współpracowników ośrodka

Urząd stosuje zasady weryfikacji nowo przyjmowanych osób pod kątem bezpieczeństwa przebywających w nim dzieci, w celu zminimalizowania ryzyka zatrudnienia osoby, która może stanowić dla nich zagrożenie.

Zasady dotyczą rekrutacji kandydatów na pracowników i współpracowników urzędu.

Edukacja pracowników

Urząd do Spraw Cudzoziemców oferuje pracownikom Departamentu Pomocy Socjalnej szkolenia lub materiały w zakresie ochrony dzieci przed krzywdzeniem, aby kształtować i podtrzymywać postawy, umiejętności i wiedzę niezbędne do zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa.

Wszyscy pracownicy Departamentu Pomocy Socjalnej i współpracownicy urzędu zapoznali się z obowiązującą w Urzędzie *Polityką ochrony dzieci przed krzywdzeniem*.

Wszyscy pracownicy Departamentu Pomocy Socjalnej pracujący w ośrodkach posiadają wiedzę w zakresie rozpoznawania czynników ryzyka oraz symptomów krzywdzenia dzieci.

Współpracownicy urzędu mają podstawową wiedzę na temat zjawiska przemocy, praw dziecka i procedur interwencji.

Edukacja opiekunów

Departament Pomocy Socjalnej zapewnia rodzicom oraz opiekunom edukację w zakresie wychowania dzieci bez przemocy oraz ochrony ich przed przemocą i wykorzystywaniem.

Rodzice zapoznają się z obowiązującą w placówce *Polityką ochrony dzieci przed krzywdzeniem*.

Edukacja dzieci

Departament Pomocy Socjalnej zapewnia dzieciom edukację w zakresie praw dziecka oraz ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem.

Dzieci są informowane, do kogo mają się zgłosić o pomoc i radę w przypadku krzywdzenia lub wykorzystywania.

INTERWENCJA W PRZYPADKU PODEJRZENIA KRZYWDZENIA DZIECKA

Ta część dokumentu przedstawia procedury zgłaszania podejrzeń oraz podejmowania interwencji, które określają, jakie działania należy podjąć w sytuacji krzywdzenia dziecka lub zagrożenia jego bezpieczeństwa ze strony osób obcych, członków rodziny, pracowników/współpracowników ośrodka oraz rówieśników.

Wszyscy pracownicy i współpracownicy urzędu zobowiązani są do ochrony dzieci przed krzywdzeniem, do zgłaszania wyznaczonym pracownikom urzędu wszelkich podejrzeń przypadków krzywdzenia dziecka i do pełnej współpracy w ich wyjaśnianiu.

Każde zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia dziecka jest traktowane poważnie i wyjaśniane bez względu na to, czy pochodzi od dziecka, rodzica/opiekuna, pracownika/współpracownika urzędu. Tożsamość osoby zgłaszającej nie jest ujawniana, jeżeli mogą zaistnieć jakieś okoliczności stanowiące zagrożenie dla jej bezpieczeństwa.

Wszystkie informacje dotyczące podejrzonej sytuacji traktowane są poufnie, o ile nie istnieje konieczność przekazania ich odpowiednim organom.

Dziecku, które mogło doznać krzywdzenia Departament Pomocy Socjalnej zapewnia, w miarę możliwości, pomoc i wsparcie, kierując je do współpracującej placówki.

W Departamencie Pomocy Socjalnej istnieją spisane procedury interwencji, którą należy podjąć w przypadku podejrzenia krzywdzenia cudzoziemców ubiegających się o udzielenie ochrony międzynarodowej, w tym dzieci.

WDROŻENIE POLITYKI

Ochrona dzieci przed wszelkimi formami krzywdzenia jest obowiązkiem opiekunów prawnych dziecka oraz wszystkich pracowników i współpracowników urzędu. Stąd też są oni zobowiązani do zapoznania się z zapisami niniejszej *Polityki*. Pracownicy i współpracownicy urzędu potwierdzają zapoznanie się z niniejszą *Polityką* poprzez podpisanie oświadczenia i stosowania jej zapisów w swojej pracy w ośrodkach.

Wszystkie podpisane oświadczenia przechowywane są w Departamencie Pomocy Socjalnej w Wydziale Realizacji Świadczeń lub w Wydziale Obsługi Logistycznej.

Polityka wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

MONITOROWANIE POLITYKI

Dyrektor Departamentu Pomocy Socjalnej wyznaczy koordynatora odpowiedzialnego za monitorowanie znajomości i przestrzegania zapisów *Polityki* na terenie ośrodków.

Monitorowanie znajomości i przestrzegania zapisów *Polityki* jest niezwykle istotne w celu:

- zapewnienia pełnego wdrożenia zapisów *Polityki* we wszystkich aspektach działania ośrodka;
- zidentyfikowania praktycznych trudności we wdrożeniu konkretnych zapisów i rozpoczęcia dyskusji nad ich rozwiązaniem;
- określenia charakteru dodatkowego wsparcia (np. informacyjnego, szkoleniowego) potrzebnego do pełnego wdrożenia zapisów *Polityki*.

Raz do roku koordynator przedstawi Dyrektorowi Departamentu Pomocy Socjalnej oraz Lokalnemu Zespołowi Współdziałania stan wdrożenia, znajomości i przestrzegania zapisów *Polityki*, w tym m.in.: liczbę i charakter działań profilaktycznych, liczbę i charakter oraz skutki działań interwencyjnych.

Do celów monitorowania wdrożenia i przestrzegania zapisów *Polityki* posłużą ankiety do samooceny, dotyczące stopnia spełnienia standardów ochrony dzieci w ośrodku. Ankiety powinny być przeprowadzone co najmniej raz do roku, a co najmniej raz na 2 lata konsultacje z:

- pracownikami i współpracownikami urzędu,
- członkami Lokalnego Zespołu Współdziałania,
- dorosłymi członkami rodzin przebywających na terenie ośrodka.

W wyniku konsultacji i ankiety do samooceny raz na dwa lata lub częściej w razie konieczności, lub zmiany przepisów prawnych dotyczących obszaru opisanego w *Polityce*, Koordynator zainicjuje ewentualną rewizję zapisów *Polityki*, mającą na celu zapewnienie ich jak największej skuteczności i adekwatności.

